

Opinnäytetyö (AMK)

Tradenomi (Myyntityö, Finanssipalvelut)

2024

Henna-Mari Haukka

Työikäisten aikuisten tietoisuus vapaaehtoisista henkilövakuutuksista

Opinnäytetyö (AMK) Tiivistelmä

Turun Ammattikorkeakoulu

Tradenomi (Myyntityö, Finanssiala)

Syksy 2024 | 36 sivua

Henna-Mari Haukka

Työikäisten aikuisten tietoisuus vapaaehtoisista henkilövakuutuksista

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää suomalaisten työikäisten aikuisten henkilövakuutuksia koskevaa tietotasoa ja kiinnostusta näitä vakuutuksia kohtaan. Tutkimuksen kohteeksi valikoituivat työikäiset aikuiset, koska kyseistä kohderyhmästä ei ole tehty aiemmin aiheesta koskevia opinnäytetyötutkimuksia aiemmin.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, joka jaettiin kohderyhmälle valikoiduilla sosiaalisen median alustoilla. Kyselylomake koostui kolmesta pääaihealueesta, joka kartoittivat vastaajien tunteita, tietämystä sekä nykyistä tilannetta henkilövakuutusten osalta.

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että vastaajat ovat hyvin tietoisia niistä vakuutuksista, jotka he ovat ottaneet. Sen sijaan sellaisten vakuutusten osalta, jotka eivät ole ajankohtaisia tai jotka eivät ole tuttuja, tietoisuus oli merkittävästi alhaisempi. Vastaajat luottavat vakuutustensa kattavuuteen, minkä vuoksi vakuutuksia tarkistetaan ja päivitetään vain harvoin.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää jatkotutkimuksissa, joissa pyritään lisäämään kohderyhmän tietämystä myös sellaisista vakuutuksista, jotka eivät ole heidän tämänhetkisessä elämäntilanteessaan ajankohtaisia tai jotka eivät ole ennestään tuttuja.

Asiasanat:

Vakuutus, vapaaehtoinen, kyselytutkimus, vakuutustietoisuus, henkilövakuutus

Bachelor's Thesis Abstract

Turku University Of Applied Sciences

Bachelor on Business Administration

Autumn 2024 | 36 pages

Henna-Mari Haukka

Awareness of voluntary personal insurance among working-age adults

The aim of the thesis was to investigate the level of knowledge and interest in personal insurance among Finnish working-age adults. Working-age adults were selected as the target group of the study, as no thesis research has been done on this topic before.

The survey was conducted as a questionnaire distributed to the target group on selected social media platforms. The questionnaire consisted of three main topics, which explored respondents' feelings, knowledge, and current situation regarding personal insurance.

The results show that respondents are aware of the insurance policies they have taken out. In contrast, awareness was significantly lower for insurance policies that are not current or with which they are unfamiliar. Respondents are confident in the coverage of their policies, which is why policies are rarely reviewed and updated.

The results of the survey can be used in further research to increase the knowledge of the target group about insurance policies that are not relevant to their current life situation or with which they are not already familiar.

Keywords:

Insurance, voluntary, survey, insurance awareness, personal insurance, voluntary

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Vakuutuksen määritelmä	7
2.1 Vakuuttamisen historiaa	7
2.2 Riski	8
2.3 Vakuutusyhtiöt	9
2.4 Vakuuttaminen	10
2.5 Sosiaaliturva ja henkilövakuuttaminen	11
3 Vapaaehtoiset henkilövakuutukset	13
3.1 Tapaturmavakuutus	13
3.2 Sairauskuluvakuutus	14
3.3 Matkustajavakuutus	15
3.4 Henkivakuutus	15
3.5 Kapitalisaatiosopimukset	17
3.6 Työkyvyttömyysvakuutus	17
3.7 Eläkevakuutukset	18
4 Työkäisille aikuisille suunnattu kyselytutkimus	20
4.1 Tutkittavat aiheet	21
4.2 Vastaajien kokemukset ja ajatukset henkilövakuutuksista	22
4.3 Vastaajien tieto henkilövakuutuksista	25
4.4 Vastaajien tilanne	29
4.5 Vastaajien taustatiedot	33
5 Johtopäätökset	34
Lähteet	36

Kuviot

Kuvio 1. Henkilövakuuttamisen merkitys.	23
Kuvio 2. Ottamatta jätetyt vakuutukset.	25
Kuvio 3. Tietoisuus vakuutusten kattavuudesta.	26
Kuvio 4. Mistä tieto henkilövakuutuksista on peräisin.	27
Kuvio 5. Vakuutusten tärkeys.	29
Kuvio 6. Vastaajien ottamat vakuutukset.	30
Kuvio 7. Kuinka kauan vastaajilla on ollut vakuutuksia.	31
Kuvio 8. Vakuutusten harkitut muutokset.	32
Kuvio 9. Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakauma.	33

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, kuinka tietoisia ja asiasta kiinnostuneita työkäiset aikuiset ovat vapaaehtoisista henkilövakuutuksista. Henkilövakuutukset tarjoavat ihmisille turvaa odottamattomien tapahtumien kuten sairastumisen, tapaturman tai työkyvyttömyyden varalta. Vaikka Suomessa jokaiselle kuuluva sosiaaliturva takaa perusturvan, henkilövakuutukset voivat tuoda lisäturvaa erilaisiin elämäntilanteisiin.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään vakuutuksen määritelmää, sekä perehdytään henkilövakuutusten eri vakuutusmuotoihin yksityiskohtaisesti. Henkilövakuuttamisen tutkimuksia on tehty vähän ja aiheesta on saatavilla vain rajallisesti kirjallista aineistoa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa työkäisten aikuisten tietoisuutta eri henkilövakuutuslajeista, sekä kiinnostusta näitä vakuutuksia kohtaan ja mistä tieto vakuutuksista saadaan. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös vastaajien tietotasoa vakuutuksista sekä kuinka usein vakuutusta tarkastellaan tai muutetaan.

Keskustelut perheenjäsenten sekä tuttavieni kanssa ovat osoittaneet, että vakuutuksia pidetään usein liian kalliina. Toisaalta eräiden lähteiden perusteella ihmiset ovat huolissaan, mitä heidän perheelleen tapahtuisi mahdollisen onnettomuuden tai sairauden sattuessa. Myös uusien vakuutusten ottamista harkitaan aktiivisesti. Näiden havaintojen pohjalta tutkimuksen hypoteeseina on, että ihmiset vakuuttavat itseään yhä useammin, mutta samaan aikaan luottavat edelleen sosiaaliturvan tarjoamaan perusturvaan. Lisäksi itsensä vakuuttamisessa otetaan huomioon myös perhe, sekä usein vakuutukset mielletään myös liian kalliiksi.

Tutkimus toteutetaan kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä, jossa käytetään Webropol-työkalulla luotua verkkokyselyä tiedon keräämiseksi kohderyhmältä. Kyselytutkimuksen tarkoituksena on saada mahdollisimman laajasti selville kuinka tietoisia työkäiset aikuiset ovat vapaaehtoisista henkilövakuutuksista.

2 Vakuutuksen määritelmä

2.1 Vakuuttamisen historiaa

Tarve suojautua sairauden, tulipalon ja muiden vahinkojen riskeiltä on aina ollut olemassa. Alkujaan apua tarjosi perhe, sukulaiset sekä yhteiskunta. Tätä kutsuttiin sukulaisavuksi. Vähitellen yhteiskunnan muuttuessa perhesiteet vähentyivät ja esimerkiksi työn perässä muutettiin kauemmaksi omasta perheestä. Myös avunantotoiminta muuttui keskinäisyyteen perustuvaksi vakuutustoiminnaksi, jossa yhteisön jäsenet sitoutuivat auttamaan toisiaan onnettomuuksien sattuessa. Kaupallinen vakuutustoiminta on saanut alkunsa, kun aina ei löytynyt sopivaa ympäristöä keskinäiselle avunannolle. Varakkaammat henkilöt sekä liikeyritykset olivat valmiita ottamaan muiden riskit kantaakseen rahallista vastiketta vastaan. (Rantala & Kivisaari 2020, 16–17.)

Ensimmäinen kotimainen vakuutusyhtiö Fennia perustettiin vuonna 1882 ja sen jälkeen seuraavana Pohjola vuonna 1891. Vuonna 1909 perustettiin Sampo, joka alkoi myöntämään myös tapaturmavakuutuksia. 1900-luvun kuluessa vakuutusyhtiöiden määrä Suomessa kasvoi ja ulkomaiset yhtiöt poistuivat, mutta ovat ajan kuluessa palanneet markkinoille. Alun perin vakuutukset otettiin erikseen, mutta 1940-luvulla alettiin yhdistää vakuutuksia samaan sopimukseen, mikä hiljalleen johti yhdistelmävakuutusten kehitykseen. (Rantala & Kivisaari 2020, 30–31.)

Henkilövakuutusmuodoista vanhin on kuolemanvaravakuutus, joka on puhtaasti riskivakuutus. Vakuutustoimintaan tuli lisäksi mukaan säästäminen sekä säästöhenkivakuutus ja 1920-luvulla on aloitettu sairasvakuutustoiminta. Henkilövakuutusmuodoista monet ovat kehittyneet lainsäädännön kautta sosiaalivakuutuksena ja sitä kautta tulleet kansanvakuutuksiksi. Keskinäinen avunanto, sekä avustuskassat ovat muovautuneet nykyaikana esimerkiksi eläke-, sairaus- ja vakuutuskassoiksi sekä eläkesäätiöiksi. Työnantajan velvollisuus järjestää pitkäaikaisen työntekijän elatus, ja kirkon armeliaisuustoiminta ovat myös isossa osassa sosiaalivakuutuksien

kehityksessä. Alun perin Saksasta säädetty pakollinen sairausvakuutus sekä työttömyys- ja vanhuusvakuutus ovat pohjana sosiaalivakuutuksen ajatukseen muissa maissa ja sosiaaliturvan perusrakenne on saatu valmiiksi Suomessa 1970-luvun alussa, kun kansanterveyslaki on hyväksytty. (Jokela, Poikonen, Ranta & Westerling. 2021, 23–24, 55.)

2.2 Riski

Kaikkeen toimintaamme liittyy epävarmuustekijöitä. Se voi olla tietämättömyyttä, sekä epätietoisuutta erilaisista elämän tapahtumista. Ihmiset tekevät päivittäin päätöksiä, joihin liittyy riskejä. Päätösten seuraukset voivat olla kielteisiä tai myönteisiä. Yritykset voivat kohdata onnettomuuksia, toiminnan keskeytymisen, lakkoja sekä muita yllättäviä tapahtumia, joista aiheutuu epäsuotuisia seurauksia. Myös yksityisten ihmisten ja perheiden elämään liittyy epävarmuutta. Esimerkiksi sairaus, työttömyys ja onnettomuus voivat olla uhkaavia tekijöitä, jotka aiheuttavat epävarmuutta elämään. (Kuusela & Ollikainen 2005, 15; Rantala & Kivisaari 2020, 65.)

Ihmisen elämässä on eri vaiheita, joissa yhteiskunnan hyödyttämisen ja rasittamisen määrä vaihtelee. Esimerkiksi lapsena ei osallistuta hyödykkeiden valmistamiseen, mutta kulutetaan niitä ja aikuisena sekä kulutetaan, että tuotetaan aktiivisesti hyödykkeitä ja palveluita. Jokaiseen vaiheeseen liittyy erilaisia riskejä, joita kutsutaan henkilöriskeiksi. Henkilöriskit ovat henkilöön kohdistuvia ongelmien tai vaarojen mahdollisuuksia, ja ne voidaan jakaa kahteen eri ryhmään: ennalta arvaamattomiin ja ei toivottuihin sekä väistämättömiin ja elämänkulkuun kuuluviin. (Jokela ym. 2021, 78–79.)

Ihmisille herää automaattisesti kysymyksiä kuolemaan, sairastumiseen, työkyvyttömyyteen ja työttömyyteen liittyen. Näihin kysymyksiin tulisi etsiä ratkaisuja. Mahdollinen ratkaisu olisi säästää mahdollisimman paljon rahaa epäsuotuisia tilanteita varten. Käytännössä varojen kertyminen voi olla hankalaa, jotta voitaisiin olla mahdollisimman varautuneita henkilöriskeihin.

Ratkaisuna toimii sosiaaliturva sekä henkilövakuutukset. (Jokela ym. 2021, 78–79.)

2.3 Vakuutusyhtiöt

Suomessa vakuutusyhtiömuodot ovat vakuutusosakeyhtiö ja keskinäinen vakuutusyhtiö ja sen omistavat yhtiön osakkaat. Vakuutusosakeyhtiössä osakkaita ovat osakkeen omistajat, jotka ovat sijoittaneet varojaan yrityksen toimintaan ja keskinäisessä vakuutusyhtiössä osakkaita ovat vakuutuksenottajat. Vakuutusyhtiöitä koskee lait ja niistä säädetään vakuutusyhtiölaissa ja lisäksi molempiin yhtiömuotoihin sovelletaan myös osakeyhtiölakia. Lakien tavoitteena on säännellä vakuutusyhtiöiden toimintaa. Suomessa sama vakuutusyhtiö ei saa toimia vahinkovakuutusten ja henkivakuutusten parissa. Tästä syystä on luotu konsernit, joissa on kaksi eri yhtiötä, mutta yhteinen johto, pääkonttori sekä yhteisiä toimintoja. (Rantala & Kivisaari 2020, 52, 232–233.)

Suomessa on toiminut vuoden 2023 lopussa vahinkovakuutusyhtiöitä 47 kappaletta sekä henkivakuutusyhtiöitä 9 kappaletta ja muutoksia yhtiöiden määrään ei vuoden aikana ole tullut. Uusimman Finanssialan raportin mukaan Suomessa toimivien vakuutusyhtiöiden yhteenlaskettu maksutulo on kasvanut 3,8 prosenttia viimevuodesta ja vakavaraisuustasot ovat pysyneet hyvänä. Korvausten määrä on myös ollut kasvussa. Vahinkovakuutuksissa korvausta on maksettu 14 prosenttia enemmän edeltävään vuoteen verrattuna ja tapaturma- sekä sairausvakuutusten korvaukset ovat lisääntyneet huomattavasti. Neljä Suomen suurinta vahinkovakuutusyhtiötä ovat Pohjolavakuutus, LähiTapiola-ryhmä, IF Vahinkovakuutus Oyj sekä Fennia ja nämä neljä yhtiötä kantaa suurimman osuuden vahinkovakuutuksien maksutuloista, joka on ollut viimevuonna 90 prosenttia. Vastaavasti neljä Suomen suurinta henkivakuutusyhtiötä, jotka ovat Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö, Nordea Henkivakuutus Suomi Oy, Op-Henkivakuutus Oy ja LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö kattavat suurimman osuuden henkivakuutusyhtiöiden maksutuloista, joka oli 86 prosenttia. (Finanssiala vakuutusvuosi 2023 5, 9–10.)

Vakuutusyhtiöiden vakuutustoiminnan vakautta valvoo finanssivalvonta. Finanssivalvonnan tehtävänä on valvoa vakuutusyhtiöiden toimintaa monella osa-alueella. Tärkeimmät valvonnan kohteet ovat vakuutusyhtiön vakavaraisuus ja siihen liittyvät tekijät, joilla varmistetaan etujen turvaava toteutustapa. Lisäksi keskeistä on varmistaa, että yhtiön hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät ovat riittävät ja luotettavat. (Rantala & Kivisaari 2020, 298.)

Vakuutusyhtiöiden toimintaa säännellään ensisijaisesti vakuutusyhtiölailla ja vakuutuslainsäädännöllä. Vakuutusyhtiölailla määritellään vakuutusyhtiöiden perustamiseen ja hallintoon liittyvät keskeiset säännökset, mukaan lukien yrityksen perusperiaatteet ja toiminnan harjoittamisen ehdot.

Vakuutuslainsäädäntö puolestaan toimii vapaaehtoisen vakuutustoiminnan yleislakina, jossa säädetään vakuutuslainsäädännön syntyprosessista, osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vakuutuslainsäädännön täytäntöönpanosta. (Lehtipuro Ym. 2010, 14, 29, 128–129, 131.)

2.4 Vakuuttaminen

Jos yritys kohtaisi suuren menetyksen esimerkiksi tulipalon tulisi yrityksellä olla suuri määrä pääomaa, jotta palon aiheuttamat kulut saataisiin maksettua ilman yrityksen kaatumista. Jos omaa pääomaa ei olisi voisi yrityksen toiminta päättyä välittömästi. Tämä pätee myös yksityishenkilöihin ja kotitalouksiin. Jos oma koti palaisi maan tasalle tulisi olla uutta taloa vastaava määrä rahaa säästöissä ja usein tämä on mahdotonta. Nämä riskien seuraamukset voidaan siirtää vakuutusyhtiöille vakuutuksien avulla. Näin yksittäinen suuri meno saadaan jaettua jatkuvaksi tasaiseksi summaksi. (Rantala & Kivisaari 2020, 103–104.)

Vakuutuksella varmistetaan, että riski voidaan rahoittaa. Jotta riskien rahoittaminen olisi mahdollista vaaditaan siihen vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja. Näin riskiä hajautetaan monen eri tahon kannettavaksi. Kun riski rahoitetaan vakuutuksen avulla se ei ole poistunut kokonaan. Ainoastaan riskistä syntyvät kustannukset esimerkiksi korvausvastuu ovat turvattu vakuutuksen avulla. (Santanen ym. 2002, 33.)

Suomessa vakuuttaminen on muovautunut aikojen saatossa riskienhallintakeinoksi vakuutusyhtiöiden markkinoinnin avulla, jossa riskienhallintaa mainostettiin tukipalveluna. Suomen vakuutusmarkkinat ovat olleet jo alusta lähtien täysin poikkeavat, kun verrataan Amerikkaan sekä muihin vastaaviin maihin. Nykyisin Amerikassa ja muissa maissa riskienhallintapalvelu on erillinen palvelu, josta asiakkaiden täytyy maksaa ja Suomessa vakuutusala tarjoaa nämä palvelut ilmaiseksi. (Santanen ym. 2002, 22–23.)

Vakuutukset ovat alussa olleet erillisenä hankittavia ja jokaiselle vakuutuslajeille oli omat erikoisyhtiönsä. Aikojen saatossa vakuutusten tarjoaminen on muuttunut ja yhtiöt fuusioituneet. Ihmisten on mahdollista hankkia vakuutusturva samasta yhtiöstä ja yhtiöt pyrkivät, että yksi asiakaspalvelija pystyy palvelemaan asiakkaan kaikissa vakuutusasioissa sekä tarvittaessa myös myöhemmin. Yksittäiset vakuutukset ovat muuttuneet yhdistelmävakuutuksiksi ja pyritään vakuuttamaan mahdollisimman moni riski kerralla. Myös vakuutusten myyntiorganisaatiota on yhdistetty. Asiakaspalvelijat sekä vakuutusmyyjät erikoistuvat yksityistalouteen tai yritysten vakuuttamiseen. Muutokset ovat alusta asti olleet osana vakuutusyhtiöiden toimintaa ja ne tulevat jatkumaan myös tulevaisuudessa. Teknologia kehittyy, elinympäristöt muuttuvat sekä ihmisten tarpeet muuttuvat ja vakuutusalan tulee pysyä mukana muutoksissa esimerkiksi uusien innovaatioiden avulla. (Rantala & Kivisaari 2020, 53–57.)

2.5 Sosiaaliturva ja henkilövakuuttaminen

Kaikille suomessa asuville henkilöille varmistetaan taloudellinen turva sosiaaliturvan avulla, jonka taso on määrätty laissa sekä sopimus pohjaisesti. Sosiaaliturva on julkisen sektorin ylläpitämä ja siihen kuuluvat valtio sekä kunnat. Sosiaaliturvalla pyritään vähentämään sosiaalista riskiä helpottamalla toimeentulo-ongelmia. Sen muodot voidaan jakaa rahallisiin etuuksiin ja sosiaali- sekä terveyspalveluihin. Tähän kuuluu julkinen sairaanhoito, kansaneläke, yleinen perhe-eläke sekä lakisääteiset sairausvakuutukset. (Jokela ym. 2021, 55–56; Havakka ym. 2017, 20.)

Sosiaaliturva ei yksinään riitä kokonaan kattamaan henkilöriskien taloudellisilta vaikutuksilta. Väistämättä osa riskeistä jää kattamatta tai riski on vain osittain katettu. Tätä varten on kehitetty henkilövakuutukset suojaamaan yksilöitä, perheitä ja yrityksiä henkilöriskeiltä, joita sosiaaliturva ei kata. (Jokela ym. 2021, 76.)

Henkilövakuuttamisessa tarkoituksena on varautua yksityishenkilöön kohdistuviin riskeihin vakuutusten avulla. Henkilövakuuttamisessa yksityishenkilöihin liittyviä riskejä ja niiden aiheuttamia vakuutustarpeita ovat kuolema-, sairaus- ja työkyvyttömyys, säättäminen ja sijoittaminen sekä vanhuusikään liittyvä hoivan tarve. (Jokela ym. 2021, 78–79.)

Ihmisten tarpeita voidaan jaotella fysiologisiin, sekä psykologisiin. Tarve henkilövakuuttamisen syntymiseen pohjautuu psykologisiin tarpeisiin mitkä syntyvät sosiaalisesta ympäristöstämme. psykologiset tarpeet voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Suurin tarve, jota henkilövakuuttamisella tyydytetään, on turvallisuuden tarve. Turvan tarvetta voidaan myös täyttää säästämällä. Henkilövakuutusten markkinoinnissa pääasiallinen tehtävä on pyrkiä muuttamaan yksilön tarve halukkuudeksi vakuuttaa itsensä. (Jokela ym. 2021, 75.)

3 Vapaaehtoiset henkilövakuutukset

Henkilövakuutuksissa on monta eri tuotetta ja ne voidaan jakaa eri tavoin. Tuotteet voivat turvata vakuutusnottajaa tai vakuutettua henkilöön kohdistuvien riskien varalta tai tuotteet voivat mahdollistaa tuloksellisen säästämisen sekä sijoittamisen. Tuotteet voidaan myös jakaa sen perusteella antaako vakuutus laajaa turvaa asiakkaalle vai turvaa rajoitetusti. Kolmas vaihtoehto on jaotella tuotteet sen mukaan missä muodossa vakuutus maksetaan asiakkaalle esimerkiksi pitkän ajan kuluessa tai kertakorvauksena. (Jokela Ym. 2013, 93.)

3.1 Tapaturmavakuutus

Tapaturma on äkillinen ja ulkoinen fyysisen vamman aiheuttava tapahtuma, joka tapahtuu aina vakuutetun sitä tahtomatta. Tapaturman siis tulee tapahtua ajallisesti nopeasti, siihen tulee vaikuttaa jokin ulkoinen tekijä esimerkiksi sahalla sahaaminen sormeen tai nuotion aiheuttama kuumuus ja seurauksena tapahtumasta aiheutuu henkilölle fyysinen tai ruumiillinen vamma. Tapaturman käsite voi vaihdella yhtiöiden välillä ja se määritellään vakuutusehdoissa. (Jokela Ym. 2021, 118; Rantala & Kivisaari 2020, 512.)

Yksityinen tapaturmavakuutus antaa turvaa tapaturmien varalta. Yksityistapaturmavakuutus on sosiaaliturvaa täydentävä ja se korvaa tapaturmista aiheutuvia menetyksiä. Tapaturmavakuutuksia ovat vapaa-ajan tapaturmavakuutus ja täysajan tapaturmavakuutus. Vapaa-ajan tapaturmavakuutus on nimensä mukaisesti voimassa vapaa-ajalla esimerkiksi harrastuksissa sekä liikenteessä. Tapaturmavakuutus on mahdollista ottaa täysajan vakuutuksena, jolloin se korvaa myös työaikana tapahtuvat tapaturmat. Yksityistapaturmavakuutuksen voimassaolo, vakuutetut henkilöt, korvattavat vahingot, korvausten suuruus sekä rajoitusehdot riippuvat vakuutusnottajasta sekä vakuutusyhtiöstä. (Jokela Ym. 2021, 118; Rantala & Kivisaari 2020, 511–512.)

Yksityistapaturmavakuutus otetaan vastaamaan omia tarpeita ja niiden turvan laajuus on mahdollista valita itse. Näiden turvien kattavuus sekä niiden hinnat vaihtelevat vakuutusyhtiöiden välillä. Tapaturvavakuutuksesta korvataan vammaan liittyviä hoitokuluja esimerkiksi lääkärin antaman hoidon kustannukset. Vakuutuksesta korvataan myös tapaturmasta aiheutuvaa työkyvyttömyyttä ja vammasta aiheutuvaa invaliditeettia sekä edunsaajille korvausta kuolemaan johtavasta tapaturmasta. (Rantala & Kivisaari 2020, 513–514.)

3.2 Sairauskuluvakuutus

Sairauskuluvakuutuksella turvataan sairaanhoidosta aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Vakuutus korvaa kaikkiin sairauksiin sekä tapaturmiin ja niiden tutkimiseen liittyviä sairaanhoitokuluja, kun kulut ovat syntyneet Suomessa. Sairauskuluvakuutuksella on monta eri tuotenimeä riippuen vakuutusehdoista ja se lukeutuu suosituimpien vakuutusten joukkoon. (Jokela Ym. 2021, 109–110.)

Suomessa perussairaanhoito on varmistettu sosiaalivakuutuksen avulla ja sairauskuluvakuutuksella ei tarvitse varmistaa perussairaanhoidon saamista niin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa tarvitsee olla sairauskuluvakuutus, jotta hoidonsaanti on varmistettu. Vakuutus mahdollistaa hoidonsaannin nopeasti ja vakuutettu voi hakeutua yksityiseen sairaalahoitoon, sekä vakuutus korvaa myös lääkkeistä aiheutuvia kustannuksia. (Jokela Ym. 2021, 109, 111.)

Sairauskuluvakuutusten korvausehdot sekä korvausmäärät vaihtelevat yhtiön ja myöntämisvuoden mukaan. Yhdellä vakuutusyhtiöllä voi olla monta erilaista vaihtoehtoa sairauskuluvakuutuksista ja vakuutusyhtiöiden tuotteet vaihtelevat yhtiöittäin. Yleisiä vaatimuksia korvattavuudelle on, että vakuutuksen täytyy olla voimassa, kun hoitokuluja syntyy ja jatkaa myös sairauden alkamisen jälkeen, jotta myöhemmin samasta sairaudesta aiheutuvat kulut korvataan. (Jokela Ym. 2021, 109–110.)

3.3 Matkustajavakuutus

Matkustajavakuutus tarjoaa suojaa matkoilla tapahtuvien tapaturmien ja sairauksien varalta. Matkustaessa katsotaan olevan kohonnut riski tapaturmille ja sairauksille. Koska matkustaessa ei ole suomen terveydenhuoltojärjestelmää saatavilla on tärkeää varautua tapaturmiin ja riskeihin omatoimisesti. (Jokela Ym. 2021, 127–128.)

Matkustajavakuutus on mahdollista ottaa vain yhtä tiettyä matkaa varten, sekä jatkuvana vuosivakuutuksena. Vakuutuksen voimassaolo määräytyy usein matkalla olemisen käsitteellä ja vakuutusehdot määrittelevät tarkemmin, milloin ja missä vakuutus on voimassa. Vakuutus on siis yleensä voimassa, kun poistutaan tavanomaisen elinympäristön alueelta. (Jokela Ym. 2021, 128–129.)

Matkustajavakuutuksessa on monta eri korvauslajia. Vakuutukseen sisältyy aina korvaukset matkasairaudesta sekä tapaturmasta, jossa korvataan sairauden sekä tapaturman hoitokuluja ja matkan peruuntumis- sekä keskeytyskorvaus, joista korvataan matkasta aiheutuneita kustannuksia. Muita syitä korvaukselle voi olla kuolemantapaus, matkatapaturman aiheuttama työkyvyttömyys, invaliditeetti, matkalta myöhästyminen ja matkan odottaminen. (Jokela Ym. 2021, 129–133.)

Matkustajavakuutus voidaan ottaa yhdessä matkatavaravakuutuksen, matkavastuuvakuutuksen sekä matkaoikeusturvavakuutuksen kanssa, sen laajuus ja kattavuus voidaan siis valita henkilökohtaisten tarpeiden perusteella. Matkatavaravakuutus korvaa matkatavaroille aiheutuneita vahinkoja kuten rikkoutumisia sekä varkauksia ja matkavastuuvakuutus sekä matkaoikeusturvavakuutus korvaa, jos kolmannelle osapuolelle aiheutuu vahinkoa. (Rantala & Kivisaari 2020, 514.)

3.4 Henkivakuutus

Kuolemasta seuraa aina taloudellisia rasitteita esimerkiksi hautajaiskulut. Myös vainajan henkilökohtaiset velat voivat olla taloudellinen taakka ja ne voi

kohdistua perillisiin. Henkivakuutus otetaan suojaamaan siis vakuutetun henkilön kuolemisen riskiltä. (Rantala & Kivisaari 2014, 474–475.)

Henkivakuutuksilla varaudutaan taloudelliseen menetykseen, joka aiheutuu vakuutetun kuolemasta. Vakuutuksella pyritään siis pääsääntöisesti turvaamaan läheisiä. Kuolemantapauksessa korvaus maksetaan edunsaajille ja käytetään usein velkojen maksamiseen. Henkivakuutuksia on yksilöllisiä, parivakuutuksia sekä ryhmävakuutuksia. (Jokela Ym. 2012, 93–94.)

Henkivakuutuksen ottaja voi valita kiinteäsummaisen vakuutuksen tai alenevaissummaisen vakuutuksen. Kiinteäsummainen henkivakuutus on yleisin vakuutusvaihtoehto ja vakuutusta ottaessa määritetään kiinteä korvaussumma esimerkiksi 100 000 euroa ja vakuutusturva pysyy koko vakuutusajan samana. Vaihtoehtoinen henkivakuutus on alenevaissummainen, jossa vakuutuksen alkaessa sovitaan tietty summa, jonka määrä vähenee vuosittain niin, että vakuutuksen päättyessä korvausmäärä on nollassa. (Jokela Ym. 2021, 93–95.)

Parivakuutuksessa on kaksi vakuutettua ja korvaus maksetaan kuolleen vakuutetun edunsaajille. Elossa oleva vakuutuksenottaja voi halutessaan jatkaa henkivakuutusta yksilöllisenä. Vakuutettujen korvaussumma on yleensä sama molemmilla. Mikäli molemmat vakuutetut menehtyvät samanaikaisesti maksetaan korvaus puoliksi molempien edunsaajille.

Ryhmähenkivakuutuksessa vakuutus otetaan ryhmälle. Kaikilta vakuutetuilta peritään samansuuruinen vakuutusmaksu, mutta vakuutussumma vaihtelee vakuutetun iän mukaan. Nuorempien vakuutettujen turvan määrä on korkeampi kuin vanhempien. Näin pystytään pitämään tasa-arvoisuus vakuutettujen välillä. (Jokela Ym. 2021, 95.)

Henkivakuutuksen voimassaolo on määrätty vakuutusehdoissa. Yleensä henkivakuutus otetaan päättymään tiettyyn ikään, mutta se on mahdollista ottaa myös määräaikaisena vakuutuksena. Henkivakuutus täytyy ottaa tiettyyn ikään mennessä. Enimmäisikä voi vaihdella yhtiöittäin ja enimmäisiän saavuttamisen jälkeen henkivakuutusta ei ole enää mahdollista ottaa, mutta vakuutusturva voi

olla voimassa pidempään, mikäli se on otettu ennen enimmäisikää. (Jokela Ym. 2021, 97.)

3.5 Kapitalisaatiosopimukset

Suomessa on myönnetty vuodesta 1955 alkaen kapitalisaatiosopimuksia. Kapitalisaatiosopimukset kuuluvat henkilövakuutuksiin, mutta niissä ei ole kuitenkaan ketään tiettyä henkilöä vakuutettuna. Muilta osin kapitalisaatiosopimukset ovat hyvin samankaltaisia kuin säästöhenkivakuutukset. Kapitalisaatiosopimukset ovat aina määräaikaista johtuen siitä, että sopimuksessa ei ole vakuutettua henkilöä, jonka kuolema voisi sopimuksen päättää. Kapitalisaatiosopimukset ovat nykyaikana enimmäkseen sijoitussidonnaisia. Kapitalisaatiosopimus voi olla kertaluonteinen maksu tai monta maksukertaa. Sopimuksen säästön voi nostaa kokonaan tai osittain milloin tahansa. (Jokela Ym. 2021, 137.)

Sijoitussidonnaisissa kapitalisaatiosopimuksissa vakuutusyhtiö hankkii asiakkaan sijoituksilla niitä sijoituskohteita, joita asiakas on itse valinnut säästöilleen. Sijoituskohteita on mahdollista vaihtaa koko sopimuksen voimassaolon ajan. Asiakkaan tuotto perustuu sijoitusten arvon kehittymiseen. Laskuperustekorkoisessa kapitalisaatiosopimuksessa vakuutusyhtiö päättää asiakkaan puolesta sijoituskohteet ja tuotto muodostuu laskuperustekorosta sekä asiakashyvityksestä. (Leinvuo. 2013, 6.)

3.6 Työkyvyttömyysvakuutus

Työkyvyttömyysvakuutus on vakuutuksenottajan mukaan suunnittelema turva työkyvyttömyyden varalle. Työkyvyttömyysvakuutusta voidaan myös käyttää nimeä päivärahavakuutus tai päiväkorvausvakuutus.

Työkyvyttömyysvakuutuksen voi valita lyhytaikaisille työkyvyttömyysjaksoille. Työkyvyttömyys on lyhytaikaista, jos se kestää enintään kaksi vuotta ja korvaus maksetaan vakuutuksenottajalle säännöllisenä päivärahatyyppisenä

korvauksena, joka sovitaan vakuutusta otettaessa. Jos työkyvyttömyys on pidempiaikainen, tulisi vakuutuksenottajalla olla pysyvän työkyvyttömyyden turva, josta maksetaan kertakorvaus vakuutetulle. (Jokela Ym. 2021, 101.)

Jotta vakuutettu voi saada korvausta työkyvyttömyydestä tulee vakuutetun tulla vakuutuksen voimassaoloaikana ehtojen mukaisesti työkyvyttömäksi. Se ei kuitenkaan tarkoita, että vakuutuksenottaja on kykenemätön kaikenlaiseen työhön. Työkyvyttömyysvakuutuksesta maksetaan korvaus työkyvyttömyydestä siitä huolimatta onko se johtunut sairaudesta tai tapaturmasta. (Jokela Ym. 2021, 102, 105.)

3.7 Eläkevakuutukset

Eläkevakuutuksia ovat yksilöllinen eläkevakuutus sekä ryhmäeläkevakuutukset. Eläkevakuutusta on ollut mahdollista ottaa koko Suomen henkivakuutushistorian ajan eli yli sata vuotta. Eläkevakuutusta on kutsuttu aiemmin elinkorkovakuutukseksi. Eläkevakuutuksesta korvaus maksetaan säännöllisinä eläkemaksuina. Vapaaehtoinen eläkevakuutus on aina lakisääteistä eläkettä täydentävä ja vakuutuksessa on aina määrätty alin eläkeikä. (Jokela Ym. 2021, 149–150.)

Vanhuuseläkevakuutuksessa säästetään vakuutuksen avulla ja säästetty tuotto palautuu eläkeaikana vakuutetulle kuukausittain toistuvina erinä. Vakuutus voidaan hankkia määräaikaiseksi tai koko elämän läpi kestäväksi, jolloin eläkettä on mahdollista saada kuolemaan asti. Edellytys eläkkeen maksamiselle on, että vakuutettu on elossa. Jos vakuutettu kuolee aikaisessa iässä, on mahdollista, että maksut jäävät vakuutusyhtiön voitoksi. Tämä voidaan estää ottamalla eläkevakuutuksen lisäksi henkivakuutus. (Rantala & Kivisaari 2020, 492.)

Ryhmähenkivakuutuksia on olemassa lakimääräisiä sekä vapaaehtoisia. Lakimääräisiä ovat TyEL sekä YEL. Vapaaehtoisia niin sanottuja lisäeläkevakuutuksia ovat kaikki muut ryhmäeläkevakuutukset. Ryhmäeläkevakuutus on luotu parantamaan eläketurvaa ja vakuutuksen avulla

voidaan aikaistaa työntekijän eläkkeelle pääsyä. Ryhmäeläkkeeseen voi vanhuuseläkkeen lisäksi kuulua myös eläke pysyvän työkyvyttömyyden varalta tai vakuutuksen säästöön sidonnainen henkivakuutusurva.

Ryhmäeläkevakuutukset ovat maksuperusteisia. Tämä tarkoittaa, että vakuutuksen ottaja saa päättää minkä suuruisia maksuja vakuutusmaksuja hän maksaa ja milloin. Maksuperusteisessa ryhmäeläkevakuutuksessa eläkkeen suuruus saadaan tietää vasta eläkkeen alkaessa. (Jokela Ym. 2021, 158–160.)

4 Työikäisille aikuisille suunnattu kyselytutkimus

Työikäisten aikuisten tietoisuutta henkilövakuuttamisesta tutkittiin toteuttamalla kohderyhmälle kyselytutkimus Webropol-kyselysovelluksen avulla. Ennen kyselyä tutkimuskysymyksinä olivat kuinka tietoisia ja asiaan perehtyneitä työikäiset aikuiset ovat liittyen vapaaehtoiseen henkilövakuutukseen, millaisena henkilövakuutusten hintatasoa pidetään tai koetaanko se turhana kuluera ja turvataanko vakuuttamisella enemmän itseä vai perhettä. Hypoteeseina on, että ihmiset vakuuttavat itseään yhä enemmän, mutta luottavat sosiaaliturvaan. Itsensä vakuuttamisessa ajatellaan myös perhettä sekä usein vakuutukset mielletään myös liian kalliiksi. Tutkittava kohderyhmä valikoitui sen perusteella, että suurin osa henkilövakuutukseen liittyvistä opinnäytetöistä tutkii nuorten henkilövakuuttamista.

Tutkimus toteutettiin sosiaalisen median kautta jaetun viestin avulla, joka sisälsi kyselylinkin. Viestinlähettäminen tehtiin tasaisesti jakamalla sekä miehille, että naisille linkkiä eri sosiaalisen median palveluissa. Viestissä kerrottiin, mihin tutkimus liittyy, miksi tutkimusta tehdään ja millainen tutkimus on. Lisäksi kerrottiin, että vastaukset kyselyyn ovat anonymoituja ja kyselyyn vastaaminen vie ”vain muutaman minuutin”. Kyselyn vastausten keräystavan takia tutkimuksen vastauksissa voi esiintyä vinoumaa.

Ensimmäinen kysely ei tuottanut toivottuja tuloksia, sillä kysymykset eivät olleet riittävän selkeitä ja tarkasti rajattuja. Osa kysymyksistä olivat monitulkintaisia, mikä heikensi tulosten luotettavuutta. Tämä vuoksi laadittiin uusi kysely, jossa kysymysten rakennetta parannettiin ja niitä tarkennettiin paremmin vastaamaan tutkimusongelmaa. Uudistettu kysely varmisti kysymysten selkeyden, mikä mahdollisti luotettavamman ja tarkoituksenmukaisemman aineiston keruun.

Onnistuneen kyselytutkimuksen jakaminen aloitettiin 29.07.2024 illalla kello 21.00 ja ajastettiin sulkeutumaan kolme päivää myöhemmin eli 01.08.2024 kello 21.00. Kyselylomakkeen avasi 333 ihmistä ja tutkimukseen saatiin vastaus 139 henkilöltä, joka on hieman alle puolet kyselylomakkeen avaajista.

4.1 Tutkittavat aiheet

Kyselytutkimus jaoteltiin kolmeen eri osioon. Ensimmäisessä osiossa selvitettiin vastaajan omaa kokemusta vapaaehtoisia henkilövakuutuksia kohtaan.

Kysymysvastaukset olivat muotoiltu valmiiksi, joista vastaaja pystyi valitsemaan itselleen parhaimmat vastausvaihtoehdot. Vastaajilta kysyttiin mistä henkilövakuutuksista vastaaja on kuullut, mitä henkilövakuuttaminen merkitsee vastaajalle, onko vastaaja jättänyt jonkin henkilövakuutuksen ottamatta ja millaisina henkilövakuutusten kustannuksia pidetään. Vakuutuksen merkityskysymyksessä sekä vakuutuksen jättämättä ottamis-kysymyksessä aukesi lisävastausvaihtoehdot, joissa vastaaja pystyi valitsemaan valmiista vastauksista tai kertomaan avoimeen kysymyslaatikkoon vastauksensa.

Kyselyn toinen osa käsitteli läpi kuusi henkilövakuutuslajia: Tapaturmavakuutus, sairauskuluvakuutus, matkustajavakuutus, henkivakuutus, työkyvyttömyysvakuutus sekä eläkevakuutukset. Jokaisesta henkilövakuutuslajista kysyttiin kolme kysymystä. Ensimmäisenä kysyttiin vastaajalta oletko tietoinen mitä vakuutuslaji kattaa? ja vastausvaihtoehdoiksi annettiin ”kyllä, erittäin hyvin”, ”kyllä, jonkin verran”, ”en kovin hyvin”, ”en tiedä lainkaan”. Seuraavaksi kysyttiin tarkentava kysymys mistä vastaaja on saanut tietonsa vakuutuslajista. Vastausvaihtoehdoiksi annettiin ”vakuutusyhtiöiden verkkosivuilta”, ”vakuutusehdoista”, ”ystäviltä ja perheeltä”, ”sosiaalisesta mediasta tai mainoksista” sekä ”tietoni perustuu oletukseen”. Viimeisenä kysyttiin kuinka tärkeänä vastaaja pitää tiettyä vakuutuslajia ja vastaukset olivat ennalta määrätyt ”erittäin tärkeänä”, ”melko tärkeänä”, ”en kovin tärkeänä” sekä ”en lainkaan tärkeänä”. Näillä kysymyksillä pyrittiin kartoittamaan kuinka tietoisia vastaajat ovat tietystä henkilövakuutuslajista sekä kuinka luotettavasta lähteestä vastaajien tieto on peräisin. Osion viimeisellä kysymyksellä kartoitettiin myös hieman lisää vastaajan tunteita kuinka tärkeänä he kokevat jonkin tietyn vakuutuslajin.

Viimeisessä osiossa kartoitettiin vastaajien vakuutustilannetta sekä elämäntilannetta. Kysymyksissä käytiin läpi onko vastaajalla jokin

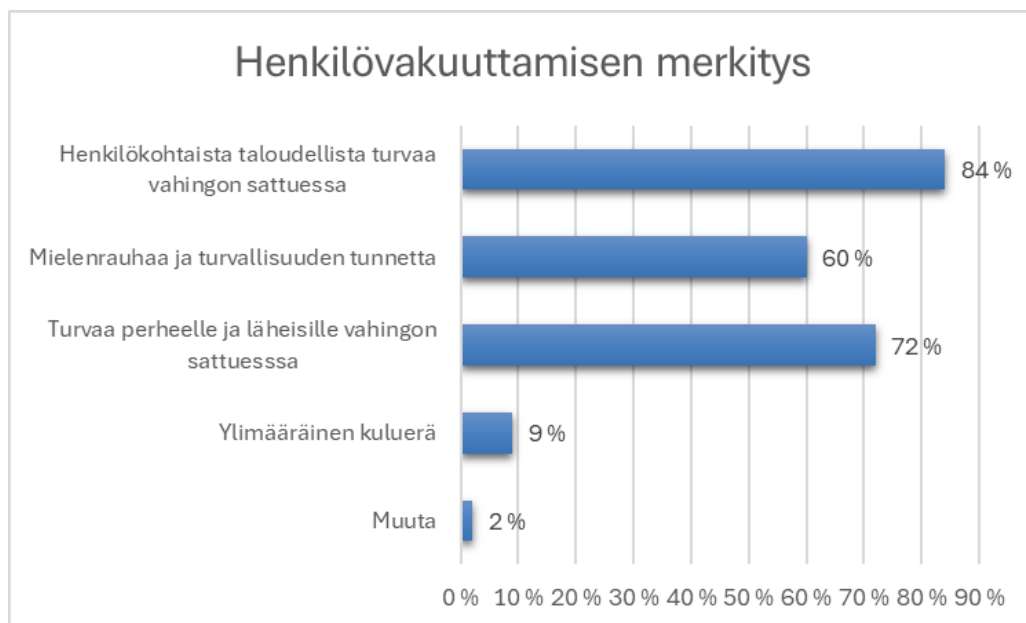
henkilövakuutuksista, joita lueteltu, kuinka kauan vastaajalla on ollut vakuutuksia, kuinka usein vastaaja tarkistaa tai päivittää vakuutuksiaan, onko vastaaja harkinnut ottavansa tai irtisanovansa jonkin vakuutuksen lähiaikoina. Lopuksi kartoitettiin tarkemmin vastaajan ikä, sukupuoli sekä perhetilanne.

Kyselyyn kuului yhteensä 34 kysymystä. Kyselyn kysymyksistä suurin osa oli monivalintakysymyksiä ja pakollisia. Avoimet vastausvaihtoehdot olivat ainoastaan määrättyjä vastausvaihtoehtoja täydentäviä ja eivät pakollisia, joten kaikki vastaajat eivät vastanneet jokaiseen kyselyn kysymykseen. Näin pyrittiin kartoittamaan vastaajan todellisia ajatuksia sekä käyttäytymistä tietyissä tilanteissa.

4.2 Vastaajien kokemukset ja ajatukset henkilövakuutuksista

Tarkastellessa tuloksia vakuutusten merkityksestä ilmenee, että suurin osa vastaajista pitää henkilövakuutuksia tärkeänä, koska ne tarjoavat henkilökohtaista taloudellista turvaa vahingon sattuessa. Taloudellinen turvallisuus on siis hyvin merkittävä tekijä, kun ihmiset ajattelevat vakuutusten ottamista ja viittaa siihen, että vastaajat ovat halukkaita suojautumaan odottamattomilta taloudellisilta menetyksiltä. Yli puolet vastaajista kokevat, että saavat mielenrauhaa ja turvallisuudentunnetta vakuutuksista. Mielenrauhan sekä turvallisuudentunne on henkinen hyöty ja selkeästi tärkeä tekijä vakuutusten ottamisessa, koska vakuutukset voivat leivittää huolta mahdollisista tulevaisuudessa tulevista ongelmista. Kolmasosa vastaajista pitää tärkeänä, että vakuutukset tarjoavat turvaa perheelle ja läheisille vahingon sattuessa. Tämä selkeyttää, että vastaajat korostavat perhekeskeistä näkökulmaa ja vastuuntuntoa läheisistä mikä voi motivoida vakuutusten ottamiseen. Vastaajista suurin osa oli naisia, joista noin puolet perheellisiä mikä voi näkyä tässä vastausvaihtoehdossa ja peilata heidän ajatustapaansa. Tulokset osoittavat selkeästi, että moni vastaaja kokee kaikkien kolmen eniten valitun vastausvaihtoehdon olevan merkityksellisiä samanaikaisesti. Useimmille vastaajille ei ole ainoastaan yhtä yksittäistä syytä, joka nousisi erityisesti esiin, vaan vakuutuksilla on monta merkitystä vastaajille.

Ainoastaan yhdeksän prosenttia vastaajista kokee, että vakuutukset ovat ylimääräinen kuluerä. Suurin osa vastaajista on siis sitä mieltä, että vakuutukset ovat sijoituksia turvallisuuteen sekä taloudelliseen turvaan enemmän kuin tarpeeton kustannus. Vastaajat, jotka kokivat, että vakuutukset ovat ylimääräinen kuluerä aukesi uusi kysymys, että miksi he kokevat henkilökohtaiset vakuutukset ylimääräisenä kulueränä. Yleisimmiksi syiksi muodostuivat, että vakuutusten hyödyt eivät vastaa vakuutusten kustannuksia ja vahinkojen riski koetaan niin pienenä, että vakuutusten maksaminen on turhaa. Vastaajista osa on valinnut ”muuta” ja vastanneet syiksi hoitoon pääsyn parempaa varmuutta, sijoitusmahdollisuutta sekä yrittäjänä turvaa ja mahdollisuuden saada nopeasti hoitoa.

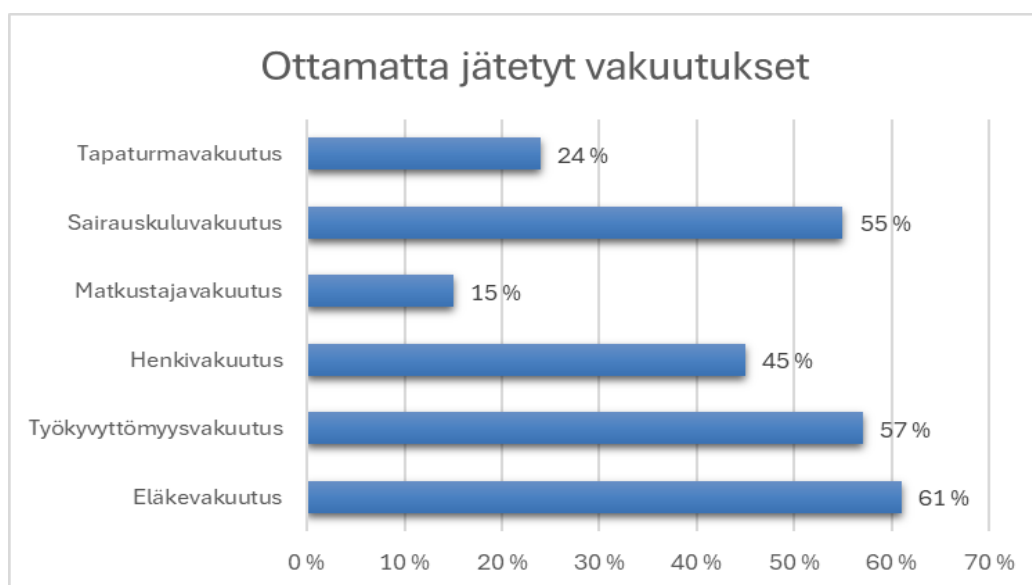
Kuvio 1. Henkilövakuuttamisen merkitys.

Analysoitaessa kuvion kaksi tietoa käy ilmi, että vastaajista 61% on jättänyt ottamatta eläkevakuutuksen, 57% työkyvyttömyysvakuutuksen ja huomattava määrä myös sairauskuluvakuutuksen. Kysyttäessä syitä vakuutusten puuttumiseen yleisimmiksi nousivat korkeat kustannukset ja kokemus vakuutusten tarpeettomuudesta. Eläkevakuutuksen vähäinen suosio voi johtua siitä, että suurin osa vastaajista on alle 36-vuotiaita, joka selviää kuviosta, eivätkä he vielä pidä eläkevakuutusta ajankohtaisena. Lisäksi vastaajat

saattavat luottaa Suomen eläkejärjestelmän tarjoamaan toimeentuloon eläkeiässä.

Työkyvyttömyysvakuutuksen ottamatta jättäminen voi perustua vastaajien luottamukseen sosiaaliturvajärjestelmän tai ammattiliittojen tarjoaman työttömyyskassan turvaan. Sairauskuluvakuutusten osalta voidaan päätellä, että Suomessa on kattava terveydenhuoltojärjestelmä, minkä vuoksi monet vastaajat luottavat julkisen terveydenhuollon toimivuuteen ja pitävät sairauskuluvakuutusta tarpeettomana.

Kyselyssä kysyttiin myös vastaajilta millaisena he pitävät vakuutusten kustannuksia ja yli 70% kokee vakuutusten hinnat jonkin verran korkeina tai korkeina. Ainoastaan 19% kokee vakuutusten hintojen olevan kohtuulliset. Kustannustekijä nousi esiin syynä vakuutuksen ottamatta jättämiselle lisäkysymyksessä. Tässä hypoteesi osui oikeaan, sillä vakuutukset koetaan selkeästi kalliina. Esimerkiksi eläkevakuutuksissa, työkyvyttömyysvakuutuksissa sekä sairauskuluvakuutuksissa voi kustannukset olla ratkaiseva tekijä päätöksenteossa ottaa vakuutus. Näissä vakuutuksissa voidaan kokea, että kustannukset ovat liian korkeita verrattuna niiden antamaan hyötyyn. Kustannusten merkitys voi myös selittää miksi jotkut vakuutukset esimerkiksi tapaturmavakuutus ovat suosittumia, koska niiden hinta koetaan mahdollisesti kohtuullisempänä suhteessa niiden tarjoamaan hyötyyn.

Kuvio 2. Ottamatta jätetyt vakuutukset.

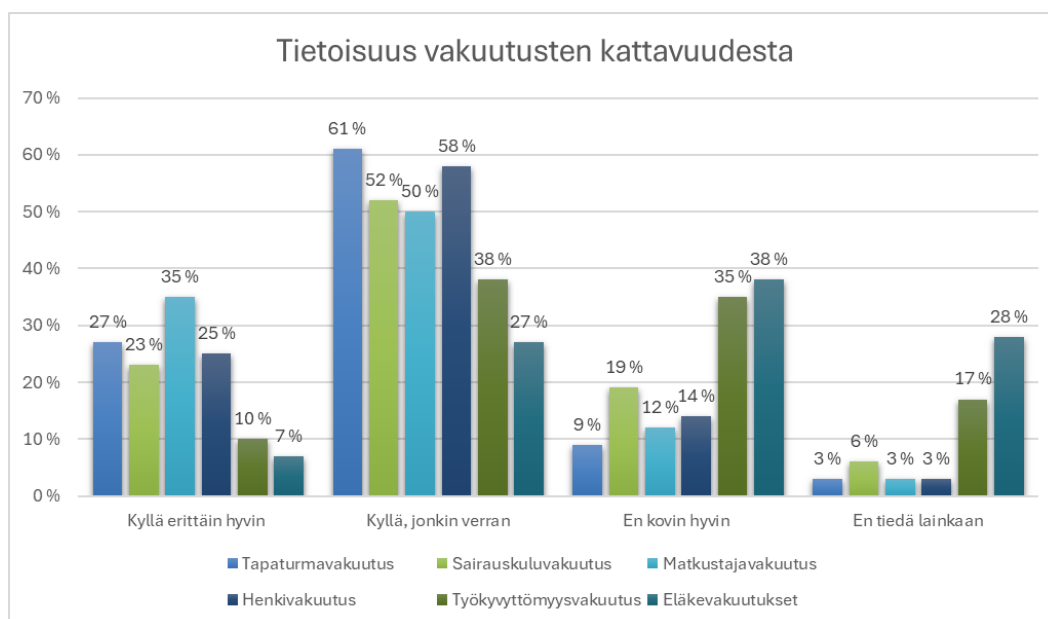
4.3 Vastaajien tieto henkilövakuutuksista

Tarkasteltaessa kuviota kolme voidaan todeta, että vastaajat ovat keskimäärin melko tietoisia useimpien vakuutusten kattavuudesta, mutta täydellistä varmuutta ei usein ole. Erityisesti tapaturmavakuutus erottuu vakuutuksena, jonka kattavuus tunnetaan parhaiten. 61% vastaajista kokee tuntevansa sen ainakin jonkin verran ja 27% ilmoittaa tuntevansa sen erittäin hyvin. Tämä osoittaa, että tapaturmavakuutusta pidetään tärkeänä ja halutaan tuntea vakuutuksen korvattavuus. Tapaturmavakuutusta voidaan pitää helposti ymmärrettävänä vakuutuksena sekä tapaturmavakuutus liittyy konkreettisiin ja arkielämässä vastaan tuleviin riskeihin.

Heti tapaturmavakuutuksen jälkeen tulevat henkivakuutus ja matkustajavakuutus, joiden kattavuuden tuntemuksessa on vain pieni ero. Henkivakuutuksen osalta 58% vastaajista ilmoittaa tuntevansa sen kattavuuden jonkin verran ja 25% erittäin hyvin, kun taas matkustajavakuutuksen osalta vastaavat luvut ovat 50% ja 35%. Nämä luvut viittaavat siihen, että myös nämä vakuutukset koetaan tärkeiksi ja niiden kattavuus on useimmille vastaajille selkeä. Henkivakuutuksen vahva tuntemus saattaa liittyä sen laajaan tarjontaan ja näkyvyyteen. Matkustajavakuutuksen korkea kattavuuden tietotaso voi liittyä vastaajien nuoreen ikäluokkaan, sekä siihen, että nykyaikana matkustellaan erittäin paljon.

Taulukosta erottuu selkeästi, että työkyvyttömyysvakuutuksen ja eläkevakuutuksen kattavuus tunnetaan huomattavasti heikommin. Työkyvyttömyysvakuutuksen ja eläkevakuutusten osalta yli 50% vastaajista on ilmoittanut, ettei tunne näiden vakuutusten kattavuutta kovin hyvin tai ei tunne sitä lainkaan. Erityisesti eläkevakuutusten kohdalla 28% ei tiedä vakuutuksen kattavuudesta mitään ja työkyvyttömyysvakuutuksen osalta tämä luku on 17%. Heikko tietämys voi johtua siitä, että niitä ei koeta samalla tavalla ajankotaisiksi tai merkityksellisiksi kuin muita henkilövakuutuksia. Erityisesti eläkevakuutuksen

kohdalla vastaajien nuorempi ikä voi vaikuttaa siihen, että se ei ole kovin korkealla vakuutusten prioriteeteissä.

Kuvio 3. Tietoisuus vakuutusten kattavuudesta.

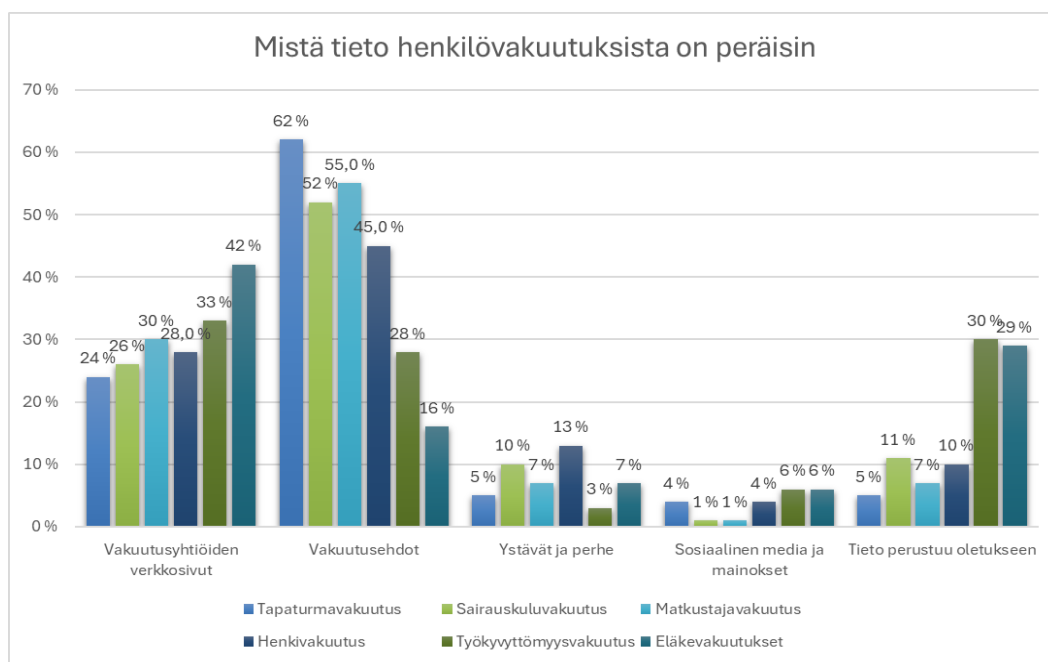
Tarkastellessa kuviota neljä voidaan tehdä havainnot siitä, että ylivoimaisesti suurin osa vastaajista hankkii tietoa henkilövakuutuksista vakuutusehdoista. Korkein osuus, joka on 62%, koskee tapaturmavakuutuksia ja lähes yhtä korkea osuus 55% koskee sairauskuluvakuutuksia. Henkivakuutuksissa tämä luku on 52% ja matkustajavakuutuksissa 45%. Työkyvyttömyysvakuutuksissa ja eläkevakuutuksissa tiedonhaku vakuutusehdoista on kuitenkin selvästi heikompaa ja tieto perustuu usein oletukseen tai pinnalliseen tietoon.

Toiseksi yleisimpänä tiedonlähteenä on vakuutusyhtiöiden verkkosivut. Kaikista eniten verkkosivuilta saatua tietoa on eläkevakuutuksissa. Muut vakuutuslajit ovat hyvin tasaisesti jaottuneet. Kuviosta saatava tieto antaa käsityksen myös siitä, että nykyaikana monet hakevat vakuutustietoa suoraan verkkolähteistä, mikä voi johtua siitä, että nykyaikana verkkolähteet ovat nopeampi vaihtoehto hankkia tietoa.

Merkittävä osuus vastaajista perustaa tietonsa pelkkään oletukseen, erityisesti eläkevakuutusten (30%) ja työkyvyttömyysvakuutusten (29%) kohdalla. Tämä

vahvistaa tietoa siitä, että eläkevakuutus ja työkyvyttömyysvakuutus on tärkeysjärjestyksessä vastaajien loppupäässä.

Kun verrataan taulukkoa 3 sekä taulukkoa 4 voidaan todeta, että vakuutusten kattavuuden tuntemus ja tiedonlähteet kulkevat käsi kädessä. Vakuutukset, joiden kattavuus tunnetaan parhaiten ovat myös niitä, joista hankitaan tietoa virallisista lähteistä kuten vakuutusehdoista ja verkkosivuilta. Sen sijaan vakuutukset, joiden tuntemus on heikkoa, kuten eläkevakuutukset ja työkyvyttömyysvakuutukset, nojaavat enemmän oletuksiin sekä pinnalliseen tietoon. Tämä osoittaa, että tiedonhankintatavat vaikuttavat suoraan siihen, kuinka hyvin vakuutuksen kattavuus tunnetaan ja tämä puolestaan heijastaa vakuutusten koettua tärkeyttä ja ajankohtaisuutta vastaajien keskuudessa.

Kuvio 4. Mistä tieto henkilövakuutuksista on peräisin.

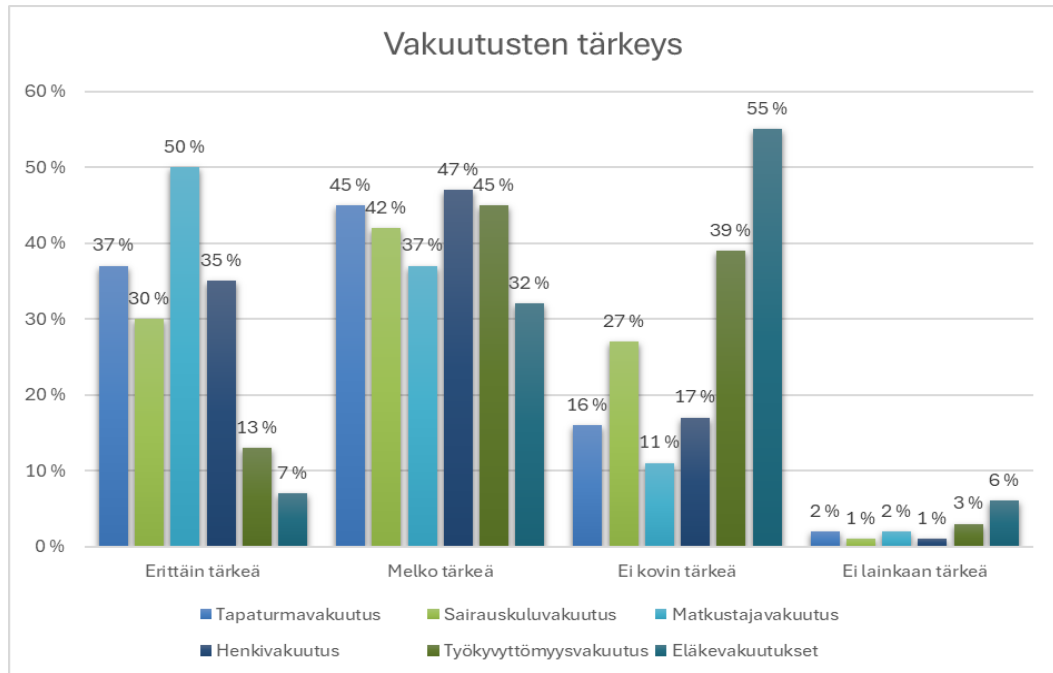
Kun katsotaan kuviota viisi, voidaan huomata, että tapaturmavakuutus on selkeästi vakuutus, jota pidetään tärkeänä. 37% Vastaajista kokee sen olevan erittäin tärkeää ja 45% arvioi sen melko tärkeäksi. Tämä näkyy myös aiemmissa taulukoissa, joissa tapaturmavakuutuksen kattavuus tunnettiin parhaiten ja siitä saatu tieto oli peräisin luotettavista lähteistä, kuten vakuutusehdoista, sekä

vakuutusyhtiöiden verkkosivuilta. Tapaturmavakuutus voidaan kokea tärkeäksi, koska riskit tunnistetaan hyvin sekä halutaan varmistaa hoitoon pääsy.

Kuten kuvioista 3 aiemmin todettiin, että tapaturmavakuutuksen jälkeen tulevat henkivakuutus sekä matkustajavakuutus tulevat ne myös tässä kuviossa samassa järjestyksessä. Henkivakuutuksen osalta voidaan huomata, että kolmasosa vastaajista pitää sitä tärkeänä ja lähes puolet kokee sen melko tärkeäksi. Tämä viittaa siihen, että henkivakuutus nähdään tärkeänä osana taloudellista turvaa, joka voi auttaa suojaamaan läheisten taloudellista tilannetta mahdollisten odottamattomien tapahtumien varalta. Matkustajavakuutus on hyvin lähellä henkivakuutusta tuloksissa. 35% pitää matkustajavakuutusta tärkeänä ja 42% melko tärkeänä. Tämä osoittaa, että vastaajat haluavat kiinnittää huomiota matkustaessaan itsensä suojaamiseen.

Sairauskuluvakuutus ei saavuta tapaturma- ja henki- ja matkustajavakuutuksen tasoa, mutta on silti monelle vastaajalle merkittävä turvaverkko. Yksi kolmesta vastaajasta pitää sitä melko tärkeänä ja 13% pitää sitä erittäin tärkeänä. Sairauskuluvakuutus nähdään selkeästi hyödyllisenä.

Työkyvyttömyysvakuutus ja eläkevakuutukset jäävät selvästi vähemmälle arvostukselle verrattuna muihin vakuutustyyppeihin. Työttömyysvakuutusta pitää tärkeänä vain 13% vastaajista ja melko tärkeänä 32%. Eläkevakuutuksen osalta nämä luvut ovat vieläkin pienempiä. Vain seitsemän prosenttia kokee sen erittäin tärkeäksi ja 16% melko tärkeäksi. Näitä vakuutuksia ei siis koeta nykyisin yhtä keskeisinä.

Kuvio 5. Vakuutusten tärkeys.

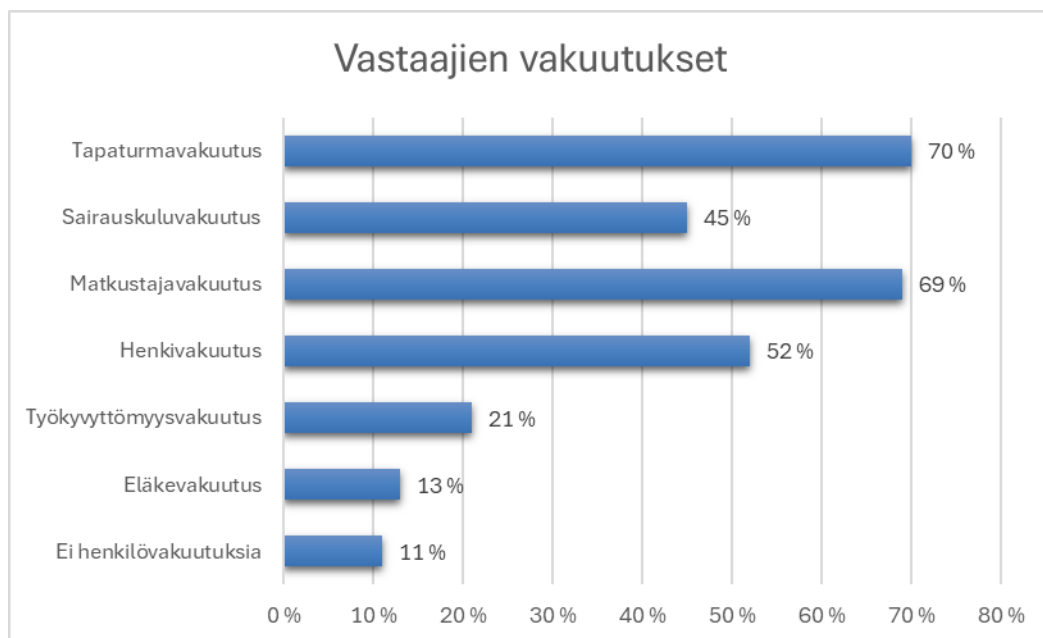
4.4 Vastaajien tilanne

Analysoitaessa vastaajien vakuutustilannetta havaitaan, että tapaturmavakuutus on selvästi suosituin vakuutustyyppi, sillä 70% vastaajista on ottanut sen. Lähes yhtä suosittu on matkustajavakuutus, jonka omistaa 69% vastaajista. Henkivakuutuksen on ottanut 52% vastaajista ja sairauskuluvakuutuksen 45% vastaajista.

Työkyvyttömyysvakuutus on huomattavasti vähemmän yleinen, sillä vain 21% vastaajista on ottanut tämän vakuutuksen. Eläkevakuutuksen osuus on vielä pienempi, ainoastaan 13%. Lisäksi 11% vastaajista ei ole ottanut lainkaan henkilövakuutuksia. Tämä kertoo siitä, että vaikka useimmat vastaajat ovat ottaneet perusvakuutuksia erityisesti työkyvyttömyys- ja eläkevakuutusten kattavuus on suhteellisen alhainen.

Kuvioiden 3, 4 ja 5 tuloksia vertaamalla kuvioon 6 pystytään havaitsemaan, että vakuutukset, joiden koetaan olevan tärkeitä ja jotka tunnetaan parhaiten ovat usein niitä, jotka valitaan. Tämä viittaa siihen, että vastaajat valitsevat ja

arvostavat vakuutuksia, jotka heidän käsityksensä mukaan tarjoavat turvaa sekä suojaa omassa elämässään. Henkilökohtaiset tarpeet ja kokemukset vaikuttavat paljon vakuutusten valintaan. Tärkeiksi koetut vakuutukset ovat usein myös ne, jotka otetaan itseään suojaamaan.

Kuvio 6. Vastaajien ottamat vakuutukset.

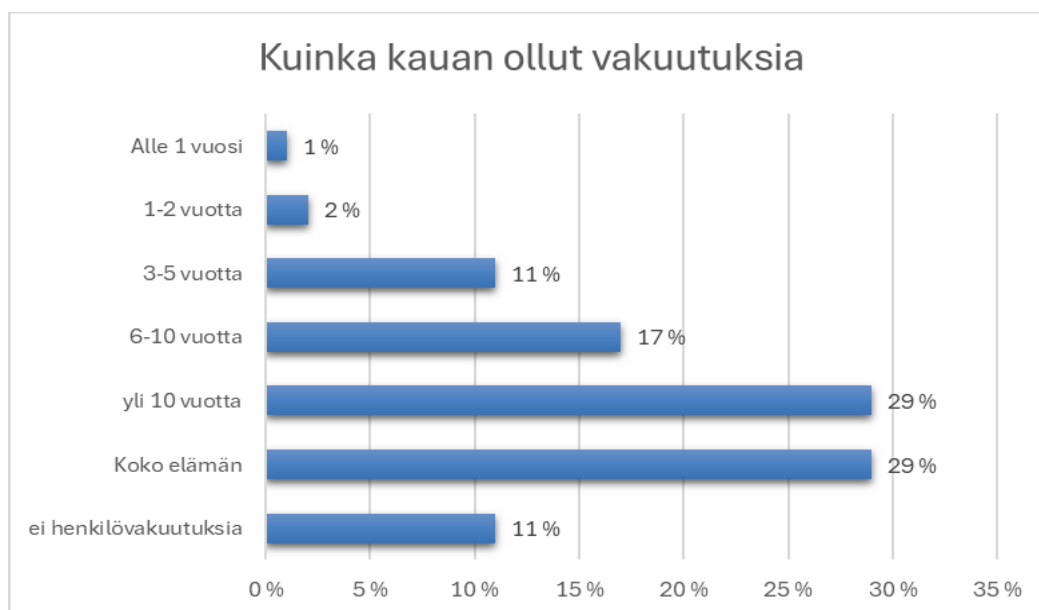
Kuviota seitsemän tarkastellessa selviää, että valtaosa vastaajista on pitänyt henkilövakuutuksia osana elämäänsä jo pitkään. Yli puolet vastaajista on omistanut vakuutuksia vähintään kymmenen vuoden ajan mikä viittaa siihen, että vakuutuksia pidetään merkittävänä taloudellisena turvana. Lisäksi noin 28% vastaajista on hankkinut vakuutuksia viimeisten 3–10 vuoden aikana, joka saattaa kuvastaa joko muuttuneita elämäntilanteita tai lisääntyntä tietoisuutta vakuutusten hyödyistä ja tarpeellisuudesta. Vain pieni osuus on ottanut vakuutuksia viimeisen vuoden aikana ja se osoittaa, ettei mitään merkittävää kasvua vakuutusten ottamisessa ole tällä hetkellä havaittavissa.

Kyselyssä oli myös kysymys, kuinka usein vakuutuksia päivitetään ja tarkistetaan. Ainoastaan 21% vastaajista tarkistaa vakuutuksiaan säännöllisesti. Tämä viittaa siihen, vastaajat haluavat pysyä tietoisina vakuutusten kattavuudesta sekä ehdoista. 28% vastaajista tarkistaa vakuutuksiaan vain

suurten muutosten yhteydessä. Tämä voi osoittaa, että he kokevat vakuutusten olevan riittäviä nykytilanteessa ja että vain suurten muutosten tapahtuessa tulee arvioida vakuutusten tarvetta ja kattavuutta. Tämä voi johtua myös siitä, että vakuutusten ehdot ja kattavuus koetaan vakaana ja että tilanne ei muutu lyhyessä ajassa merkittävästi.

Suurin osa vastaajista (37%) tarkistaa vakuutuksiaan harvoin tai vain tarvittaessa. Tämä saattaa viitata siihen, että vakuutusten nykyinen tila koetaan riittäväksi ilman jatkuvaa seurantaa. Näille vastaajille vakuutukset voivat olla enemmän pitkäaikaisia sitoumuksia, jotka eivät vaadi jatkuvaa huomiota.

Viimeiseksi, 7% vastaajista ei ole arvioinut tai päivittänyt vakuutuksiaan lainkaan. Se voi kertoa, että vakuutusten tarkistaminen ei ole korkealla vastaajien prioriteeteissa tai he eivät ole kokeneet tarvetta arvioida niiden kattavuutta. On myös mahdollista, että vakuutusten päivittäminen sekä tarkistaminen koetaan liian hankalana.

Kuvio 7. Kuinka kauan vastaajilla on ollut vakuutuksia.

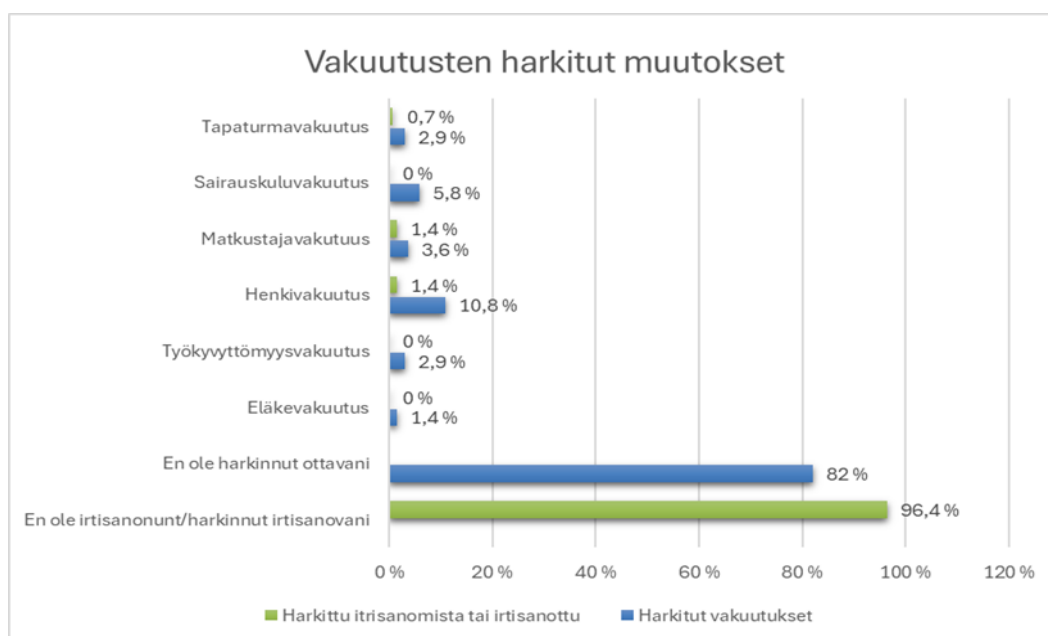
Vakuuttajien tilanteen kartoittamisen viimeisenä kysymyksenä selvitettiin onko vastaajat harkinneet ottavansa jonkin henkilövakuutuksen tai vaihtoehtoisesti irtisanovansa jonkin vakuutuksista. Tulosten mukaan suurin osa vastaajista

(96,6%) ei ole harkinnut nykyisten vakuutusten irtisanomista. Vakuutukset, joiden irtisanomista on harkittu ovat henkivakuutus, matkustajavakuutus sekä tapaturmavakuutus. Eläkevakuutuksen, työkyvyttömyysvakuutuksen osalta ei ole harkittu irtisanomista. Irtisanomisen harkitsemisen syynä esiintyivät vakuutusten korkeat kustannukset sekä säästäminen kustannuksissa ja päällekkäisyydet muiden vakuutusten kanssa.

Vakuutetuista 82% ei ole harkinnut ottavansa uusia vakuutuksia. Kuitenkin pientä osaa vastaajista kiinnostaa uusien vakuutusten ottaminen. Suurin kiinnostus kohdistuu henkivakuutukselle 10,4% osuudella ja seuraavana tulee sairauskuluvakuutus, joista vastaajista 5,6% on kiinnostuneita.

Työkyvyttömyysvakuutuksen sekä tapaturmavakuutuksen ottamista miettii 2,8% vastaajista. Matkustajavakuutus kiinnostaa 3,5% ja pienimmällä luvulla eläkevakuutusta 1,4%. Uusien henkilövakuutusten ottamisen syistä nousivat esiin henkivakuutuksen kohdalla perheen turvaaminen sekä sen tärkeys, sairauskuluvakuutuksen kohdalla helppous sekä huoli julkisten

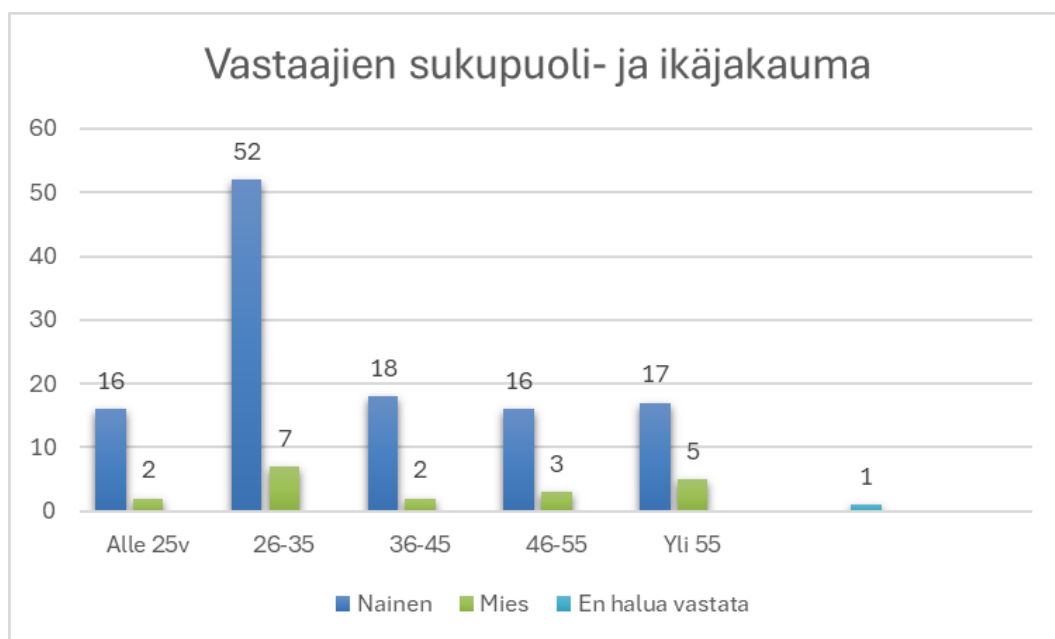
terveyspalveluiden alas ajosta sekä matkavakuutuksen ottaminen lomamatkaa varten.

Kuvio 8. Vakuutusten harkitut muutokset.

4.5 Vastaajien taustatiedot

Kuviosta yhdeksän voidaan todeta, että kyselyyn osallistui merkittävä määrä alle 36-vuotiaita naisia. Myös miesten kohdalla vastaajista suurin osa oli alle 36-vuotiaita. Sukupuolijakauma kyselyssä oli erittäin epätasainen sillä kyselyn vastaajista 119 oli naisia ja 19 miehiä, yksi henkilö ei ilmoittanut sukupuoltaan. Naisten suurempi vastausmäärä voi viitata siihen, että naiset ovat olleet erityisesti kiinnostuneita kyselyyn osallistumisesta tai heillä on voinut olla suurempi motivaatio tutkimuksen aiheeseen. Epätasapaino sukupuolijakaumassa vaikuttaa tutkimustuloksiin ja tulokset heijastavat enemmän naisten näkemyksiä ja kokemuksia.

Kuvio 9. Vastaajien sukupuoli- ja ikäjakauma.

Kyselyssä kartoitettiin myös vastaajien perhetilannetta ja suurin osa vastaajista oli naimisissa tai avoliitossa ja heillä oli lapsia. Toisena tulivat vastaajat, jotka olivat naimisissa tai avoliitossa, joilla ei ollut lapsia. Tämä jakauma voidaan selittää sillä, että suurin osa vastaajista oli alle 36-vuotiaita. Nuoremmilla aikuisilla on usein tässä elämänvaiheessa kumppani sekä lapsia.

5 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kuinka kiinnostuneita työkäiset aikuiset ovat vapaaehtoisista henkilövakuutuksista, kuinka hyvin he tuntevat henkilövakuutuslajit sekä ajatellaanko vakuutusta itsensä turvaamisena vai myös perheen turvana. Teoriaosuus tehtiin selvittämällä teoriaa aiheeseen liittyen, jossa käytiin läpi vakuuttamisen määritelmää sekä yksitellen henkilövakuutuslajit. Kohderyhmälle luotiin kyselytutkimus, jota jaettiin eri sosiaalisten medioiden kanavissa. Kyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan vastaajien mielipiteitä sekä kokemuksia. Kyselyyn saatiin hyvä otanta, joka on naisten mielipiteisiin vahvasti painottuva. Tutkimuksen vastaukset olivat melko yhdenmukaisia ja niistä saatiin luotettavaa tietoa vastaajien henkilövakuutusikäytymisestä.

Ennen kyselytutkimuksen toteuttamista kohderyhmälle laadittiin hypoteeseja, jotka ovat ilmenneet ennen opinnäytetyön aloittamista. Ensimmäinen hypoteesi, jonka mukaan yksilöt vakuuttavat itsensä yhä useammin osoittautuivat paikkansapitäväksi. Vaikka merkittävää kasvua vakuutusten ottamisessa tai kiinnostuksessa ei havaittu, tulokset viittaavat siihen, että uusien vakuutusten hankkimista harkitaan kuitenkin aktiivisesti. Toinen hypoteesi, jonka mukaan kohderyhmä luottaa edelleen vahvasti julkiseen sosiaaliturvaan, erityisesti eläkkeiden ja työttömyyden osalta sai vahvistusta tutkimuksessa. Lisäksi hypoteesi, jonka mukaan itsensä vakuuttaminen heijastaa myös perheen ja läheisten turvaamista, osoittautui paikkansapitäväksi, sillä suurin osa vastaajista ilmoitti ottavansa huomioon perheen ja läheiset vakuutus päätöksissään. Viimeinen hypoteesi, jonka mukaan vakuutukset koetaan usein liian kalliiksi, vahvistui tutkimuksessa täysin. Tulosten perusteella voitiin todeta, että vakuutusten koetaan olevan joko jonkin verran kalliita tai merkittävästi liian kalliita, mikä voi johtaa siihen, että vakuutuksia jätetään ottamatta tai niitä irtisanotaan.

Kyselytutkimuksen tulokset osoittavat, että yleisimmin ne vakuutukset, joita otetaan, tunnetaan myös parhaimmin sisällöltään ja tieto hankitaan useimmiten

suoraan vakuutusehdoista. Vakuutukset, joita ei omisteta jäävät usein vähemmälle huomiolle ja niihin liittyvä tieto on usein puutteellista sekä hankittu vähemmän luotettavista lähteistä. Tuloksista kävi kuitenkin ilmi, että vain harvat vastaajat ovat täysin tietämättömiä vakuutuksista tai eivät omista niitä lainkaan. Kuitenkin suurimmalla osalla on jonkinlainen käsitys henkilövakuutuksista. Erityisen hyvä tietoisuus vastaajilla oli tapaturma-, sairauskulu-, henki- sekä matkustajavakuutuksesta, jotka olivat myös yleisimmin otettuja vakuutuksia. Lisäksi tutkimus osoitti, että suurin osa vastaajista on omistanut henkilövakuutuksia jo pitkään mikä viittaa siihen, että vastaajat pitävät tärkeänä turvata itsensä taloudellisesti mahdollisten vahinkojen sattuessa. Vakuutuksia muutetaan sekä ehtoja tarkastetaan vain harvoin. Lopuksi voidaan todeta, että henkilövakuutuksia pidetään enemmän tarpeellisena kuin ylimääräisenä kulueränä.

Opinnäytetyö toteutettiin ilman toimeksiantajaa ja sen tutkimustulokset tarjoavat useita mahdollisuuksia jatkotutkimuksille. Tutkimus osoitti, että vastaajat ovat eniten kiinnostuneita ja tietoisia niistä vakuutuksista, joita heillä on jo hankittuna. Tämä luo perustan jatkotutkimukselle, jossa voitaisiin tarkemmin selvittää miksi tietyt vakuutukset ovat suosituimpia kuin toiset ja mitkä tekijät vaikuttavat näiden vakuutusten valintaan. Lisäksi tutkimus toi myös esille sen, että henkilövakuutuksia pidetään yleisesti tarpeellisena, mikä viittaa siihen, että ihmiset ymmärtävät niiden merkityksen osana henkilökohtaista taloudellista turvaverkkoa. Jatkotutkimuksissa voitaisiin tarkastella miten vakuutusten merkitystä ja arvoa voitaisiin viestiä entistä tehokkaammin laajemmalle yleisölle, erityisesti niille, jotka tällä hetkellä jättävät vakuutukset ottamatta joko kustannuksiin liittyen tai tiedon puutteen vuoksi. Näin voitaisiin edistää vakuutustietoisuuden lisäämistä ja parantaa vakuutusten saavutettavuutta.

Lähteet

Finanssiala, Vakuutusvuosi 2023. Viitattu 24.4.2024. Luettavissa:

https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2024/04/fa_vakuutusvuosi_2023.pdf

Havakka P.; Niemelä M. & Uusitalo H. 2017. Sosiaalivakuutus. 2. uudistettu painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy Finva.

Jokela, T.; Poikonen, P.; Ranta K.& Westerling T. 2013. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. 6. uudistettu painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy Finva.

Jokela, T.; Poikonen, P.; Ranta K.& Westerling T. 2021. Vapaaehtoinen henkilövakuutus. 7. päivitetty painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy Finva.

Kuusela, H. & Ollikainen, R. 2005. Riskit ja riskienhallinta. Tampere: Tampere University Press.

Luukkonen, I.; Mäntyniemi, L.; Pekonen-Ranta M.; Raulos V.; Santavirta P. 2010. Vakuutuslainsäädäntö. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy Finva.

Pauli Leinvuo Sijoittaminen Kapitalisaatiosopimukseen. Viitattu 29.04.2024.

Luettavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61052/Leinvuo_Pauli.pdf?sequence

Rantala, J. & Kivisaari, E. 2020. Vakuutusoppi. 13. uudistettu painos. Helsinki: Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy Finva.

Santanen, P; Vakuutus ja riskit: tasapuolista riskienhallintaa. Helsinki: Edita Publishing.

Sosiaali- ja Terveysministeriö. Työtaturma ja ammattitautivakuutusjärjestelmä. Viitattu 24.4.2024. Luettavissa:

<https://stm.fi/tapaturmavakuutus>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Vakuutustoimintaa koskeva lainsäädäntö. Viitattu 24.4.2024. Luettavissa: <https://stm.fi/vakuutusasiat/lainsaadanto>